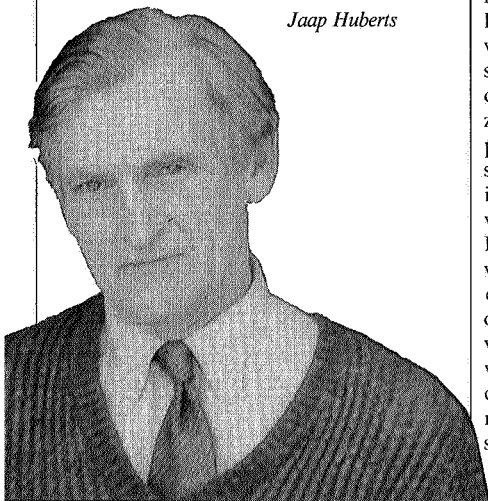

KLANDESTIENE HANDEL EN WANDEL IN FOTOGRAFISCH AFVAL

Jan Abrahamse

Tijdens het schouwen en schoonmaken van het Eelderdiep aan de Zanddijk te Peize vonden mensen van het waterschap Peizer- en Eeldermeden op 16 november 1981 een achttal jerrycans. 3 waren gevuld met 9 liter ammoniak, 3 met 60 liter afgewerkte ontwikkelaar, 1 met 4 liter solution absorber en 1 jerrycan was leeg. Volgens de etiketten waren de jerrycans afkomstig van een drukkerij in Groningen. De jerrycans lagen nog niet erg lang in het water. De klandestiene lozing werd hoog opgenomen door de Inspektie Milieuhygiëne te Groningen, de afdeling Milieuzaken van de gemeente Groningen en de politie te Groningen en Peize. De inhoud is na onderzoek afgevoerd naar de VAM te Wijster. De drukkerij had de jerrycans met inhoud verkocht aan een van de sjacheraars die handelen in chemisch afval. De daader is tot op heden niet gevonden. Het is de vraag of hij ooit nog gepakt zal worden. Wachtmeester A. Kort van de Rijkspolitie te Peize en C. Groenendijk van de Inspektie Milieuhygiëne hebben er een hard hoofd in.

Jaap Huberts

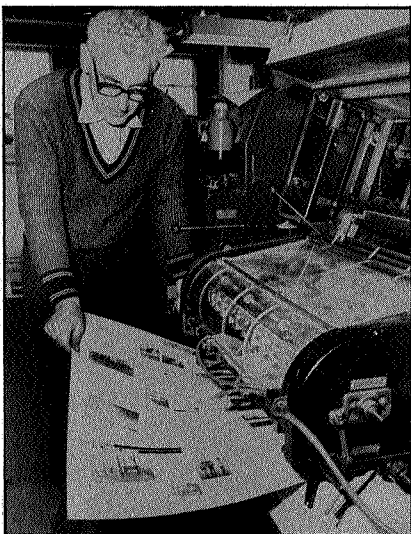
Het bovenstaande is één van de weinige incidenten die bekend zijn geworden. Drukkerijen zijn verplicht om hun uitgewerkte fixeer en ontwikkelaar af te geven aan een persoon of bedrijf dat hiervoor een vergunning heeft in het kader van de Wet Chemische Afvalstoffen. De handel heeft belang bij de fixeer vanwege het zilveragehalte, maar niet bij de ontwikkelaar. In Nederland zijn 6 bedrijven die beide stoffen verwerken, te weten: Metalchem te Scheemda (zie Noorderbreedte 1981-3), Argentia te Moerdijk, Van Vlodrop Recycling te Bergen op Zoom, Drijfhout & Zn te Amsterdam, Edelchemie te Panheel en Interchemics te Maasbracht. Deze bedrijven hebben een eigen ophaaldienst voor deze stoffen en een aantal koopt de stoffen ook via de handel. Voor de fixeer wordt een bepaalde prijs betaald afhankelijk van het zilveragehalte en voor de ontwikkelaar moet geld betaald worden om het te vernietigen. Na een transactie tussen de drukkerij en de verwerker of inzamelaar ontvangt de drukker een afvalstroomnummer. Dit is een formulier waarop het type afvalstof is vermeld. Een kopie van dit afvalstroomnummer moet de verwerker of inzamelaar zenden aan het Ministerie van de VROM. Merkwaardig genoeg hoeft de drukker geen kopie te zenden. Drukkerijen zijn hiervan nl. ontheven vanwege de geweldige papierwinkel die dan bij het ministerie zou ontstaan. Het systeem van de afvalstroomnummers is begonnen in 1981 op last van het Ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne. In het Noorden bestaat een aantal inzamelaars van chemische afvalstoffen. Meestal zijn dit eenpersoonsbedrijfjes die handelen in lompen, oud ijzer en ander ongeregeld goed. Een aantal van deze personen neemt het met de naleving van de wet niet al te nauw. Zo komt ook het dumpen van ontwikkelaar algemeen voor, maar het gebeurt 's nachts, tijdens mist en op stille plaatsen en meestal niet zo stom als des-

tijds in het Eelderdiep, waar de vloeistoffen met jerrycan en al in het water werden gegooid. Als de ontwikkelaar geloosd wordt in het oppervlaktewater of via de riolering in een zuiveringinstallatie terecht komt, kunnen de volgende schadelijke effecten ontstaan. De giftige stoffen hierin doden de levende organismen in het water. De biochemische stoffen kunnen door mikro-organismen in het water onder verbruik van zuurstof worden afgebroken. Wanneer de concentratie van deze stoffen te groot is, ontstaat een tekort aan zuurstof, waardoor indirect het dierlijk en plantaardig leven onmogelijk wordt. Bepaalde scheikundige stoffen die niet giftig zijn en ook geen zuurstof verbruiken kunnen het biologisch evenwicht in het water toch verstoren. In hoge concentraties bevorderen ze in sterke mate de groei van planten en algen.

Beunhazen

Aan een aantal drukkerijen is gevraagd wat zij met hun fixeer en afval doen. Dat leverde het volgende resultaat op: Administratief Centrum Oostergo te Metslawier levert aan een sjacheraar, Agropers te Sneek levert de afvalstoffen aan JARO te Groningen, Diso te Harlingen levert de stoffen aan Argentia te Moerdijk, Handelsdrukkerij te Leeuwarden levert aan Edelchemie te Panheel, Kemper te Groningen levert de voor kort aan sjacheraars, Leeuwarder Courant levert aan Van Vlodrop Recycling, Nieuwsblad van het Noorden levert aan Metalchem en sjacheraars, Winschoter Courant levert aan Metalchem, Drukkerij Zonneveld te Winschoten levert aan sjacheraars.

De Milieufederatie Groningen heeft op 25 oktober 1982 B en W van Hefshuizen verzocht een sjacheraar in die gemeente zijn illegale werkzaamheden te laten stoppen of te bevorderen dat de persoon in kwestie vergunningen aanvraagt, zodat zijn activiteiten wettelijk ge-

dekt worden. Begin februari 1983 was nog niets vernomen van de gemeente.

Er zijn veel beunhazen die illegaal fixeer en ontwikkelaar verhandelen en opslaan. In de provincie Groningen zijn er 8 en in Drente 2. In Noord-Nederland is slechts één bedrijf dat zowel een hinderwetvergunning heeft als een vergunning inzake de Wet chemische afvalstoffen. Dat is het bedrijf JARO — dat staat voor Jaap en Robert Huberts — te Adorp. In gesprek met Jaap Huberts en zijn vrouw blijkt dat JARO ongeveer 2 jaar geleden begonnen is met inzamelen van fotografische afvalstoffen en dat hij hiermee een goede boterham verdient. Met zijn zoon rijdt Huberts in z'n vrachtauto door Noord-, Oost- en West-Nederland. Zijn leveranciers zijn in hoofdzaak drukkerijen, vooral de kleinere, omdat deze voor de ophaaldiensten van de 6 verwerkende bedrijven niet interessant zijn. Hij levert dan tanks die regelmatig worden opgehaald. Ook fotografen benadert hij, 'want 10 fotografen hebben evenveel materiaal als 1

drukker'. Ook koopt hij van beunhazen, die hem praktisch alleen fixeer en films leveren, en een enkele keer ontwikkelaar. Voor de ontwikkelaar ontvangen de beunhazen geld, maar moeten bij afgifte aan de verwerkers en JARO geld betalen. Hierbij gaat veel ontwikkelaar verloren, dwz. er wordt veel gedumpt. Hieraan maakt trouwens ook een groot aantal drukkerijtjes zich schuldig. De methode die JARO gebruikt om het zilvergehalte in de fixeer te meten geschiedt met behulp van teststrookjes. Deze geven slechts een indicatie. Huberts is zelf ook niet gelukkig met deze methode en wil hiervoor een komputer aanschaffen om zo voor zijn klanten het juiste gehalte te berekenen, zowel van de gebruikers als van de sjacheraars. Ook heeft hij slechte ervaringen met een paar bedrijven die het zilver terugwinnen. In het laatste geval laat hij soms een monster iken bij de Waarborg in Utrecht, een officiële instantie.

OMSCHRIJVING CHEMISCHE AFVALSTOFFEN formulier C (groen)

vul voor chemische afvalstoffen die naar aard, eigenschappen of samenstelling verschillen, afzonderlijke formulieren in.

I insturen zonder de laatste kopie naar de verwerker
II na acceptatie dit groene formulier naar de aanbieder
retour.

2a. naam en adres van de aanbieder		b. bedrijfstak		telefoon	telex
				kontaktpersoon	
3a. gebruikelijke naam van het afval		b. hoe vaak zal afgifte plaatsvinden			c. hoeveelheid per afgifte kg
4a. van (welke fase in) welk proces is het afval afkomstig?		b. procesnummer *			
5a. samenstelling van het afval *		b. aggregatietoestand **		c. zuurgraad **	
naam en formule van de component	stofnummer *	gewichtsperscentage *		1 poeder 2 vaste stof 3 steekvast, pasta 4 slurry 5 andere toestand	
		gemiddeld	maximaal		
H ₂ O	0 0 0 1				

Sjacheraars adviseren drukkerijen en fotografen om fixeer en ontwikkelaar te mengen in één tank. Na verloop van een paar dagen slaat dan het zilver neer op de bodem en dan blijkt bij de indikatiemethode dat het merendeel van de vloeistof weinig zilver bevat. De sjacheraars komen zo goedkoop aan zilverhoudende vloeistof. Eigenlijk wil Huberts zelf de vloeistof ontzilveren, maar heeft hiervoor (nog) geen toestemming gekregen. *'De grote 6 zijn hierop tegen, omdat er anders te veel concurrentie optreedt'*, aldus Huberts.

Inzamelposten en depots

Het is duidelijk dat het systeem om deze — maar ook andere — probleemstoffen af te voeren, te vernietigen slecht functioneert. Ook

Groenendijk is deze mening toegedaan. Betere voorlichting moet worden gegeven aan drukkerijen, ziekenhuizen, fotografen en amateur-fotoklubs. Het systeem voorgesteld door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten is volgens hem de oplossing. Dit houdt in dat er inzamelposten per gemeente komen en vervolgens regionale of provinciale depots zoals in Drente (zie elders in deze Noorderbreedte). In Friesland en Groningen bestaat nog niet zo'n systeem. Als dat eenmaal van de grond is ben je minder afhankelijk van sjacheraars.

De Metalchem heeft van de gemeenten Stadskanaal, Haren, Groningen en Hoogeveen gedaan gekregen dat er verzamelplaatsen zijn gekomen voor fixeer en ontwikkelaar bij de betrokken gemeentewerken. Metalchem levert

daarvoor tanks en haalt deze op. Ook de fotoklub Haren heeft een dergelijke tank die regelmatig wordt opgehaald. Hoewel particulieren niet vallen onder de regelingen van de Wet Chemische Afvalstoffen kunnen dezen bijvoorbeeld in combinatie of als fotoklub jerrycans krijgen van de Metalchem. Ze worden gehaald als er 100 liter fixeer en/of ontwikkelaar in zit. Het adres is: Metalchem, Haven NZ 1, 9679 TC Scheemda, tel. 05979-2148. Een andere mogelijkheid is een verzoek doen bij de plaatselijke dienst gemeentewerken om deze en ook andere probleemstoffen te laten inzamelen.

